

Exteriér azorské dogy významně ovlivňuje jedinečný způsob kupírování ušních boltců (u nás je kupírování uší u psů ze zákona zakázáno)

Azorská doga

Některá z plemen uznaných v posledních létech prozatímně Mezinárodní kynologickou federací (FCI), například australský ovčák nebo bílý švýcarský ovčák, jsou u nás dobře známá a objevují se pravidelně nebo aspoň příležitostně na výstavách.

Jiná z těchto plemen jsou naopak známá jen velmi málo, anebo jsou téměř zcela neznámá, ale i ona se určitě dříve či později začnou objevovat na výstavách, a proto bude vhodné se s nimi seznámit. Případným zájemcům o ně by přitom nemělo jít jen o vzhled, ale také, a vlastně především, o povahu, a právě proto je třeba jí věnovat náležitou pozornost.

JMÉNO

Česky by se toto plemeno mohlo také nazývat, s ohledem na své původní hlavní praktické uplatnění, azorský skotácký nebo také azorský honácký pes. „Skotácký pes“ je dnes již málo známý a ještě méně užívaný, ale velmi výstižný termín pro psy, kteří v minulosti pomáhali na pastvě v ovládnutí stád hovězího dobytka pastýřům skotu neboli skotákům. Tito psi byli obdobou ovčáckých psů, byli specialisty na pasení skotu a používali se také někdy k jeho hnaní na velké vzdálenosti. V portugalské zkratce oficiální pojmenování plemene cao de fila de Sao Miguel, někdy se užívá také zkrácená verze fila de Sao Miguel (doslovně přeloženo „svatomičalská doga“), anebo název cao das vacas (v překladu „skotácký pes“).

PŮVOD

Pochází z ostrova Sao Miguel, největšího z Azorských ostrovů ve středním Atlantiku, 1450 km západně od Portugalska. Azorské ostrovy navštívili již Kartaginci, kteří v 9. až 7. stol. př. n. l. ovládali námořní obchod ve Středomoří a bližších i vzdálenějších končinách k němu přiléhajících. Souostroví znali i antičtí autoři, později přistáli u jeho břehů Arabové a Normani, ale obydleno ve starověku nebylo, nejspíš pro relativní odlehlost a častý tektonický neklid. Osídlili je teprve Portugalci, kteří je znovuobjevili roku 1432. S nimi se na ně dostali i pastevečtí psi, blízcí příbuzní pasteveckých plemen z Pyrenejského poloostrova. Souostroví má příznivé subtropické oceánské podnebí, ale i když je sopečného původu, úrodné půdy na něm není mnoho, protože terén je hornatý. Jsou tu však příhodné podmínky pro chov dobytka a se skotem dovezeným z Portugalska sem přišli i psi pracující u stád.

Azorská doga je typickým příkladem plemene vzniklého reproduktivní izolací, která měla geografické příčiny. Na ostrovy se původně dostali příslušníci výchozí, málo diferencované a dostatečně variabilní populace pasteveckých psů dogovitěho původu z Pyrenejského poloostrova, z nichž se postupem doby v členitěm hor-

Nově uznaná plemena (1) – Cao de Fila de Sao Miguel

Typické uši zastřížené do oblouku psům propůjčují hyenovitý vzhled

natém terénu dnešního Portugalska a v Pyrenejích vyvinula zdejší pastevecká plemena, například castrolaboreirský pastevecký pes (cao de Castro Laboreiro), krátkosrstý estrelský pastevecký pes (cao da Serra da Estrella) a španělský mastin, a na ostrově Sao Miguel bezprostřední předkové dnešní azorské dogy. Stavba těla tohoto plemene svědčí jednoznačně o příslušnosti k dogovitým psům nížinného typu a připomíná poněkud méně ušlechtilého německého boxera. Hlava je ovšem jiná, chybí výrazné zkrácení lebeční báze a zejména horní čelisti. Exteriér azorské dogy ovlivňuje významně jedinečný způsob tradičního kupírování ušních boltců (pokud není zákonem na ochranu zvířat zakázáno). Ty jsou nor-

málně zavěšené, ale krátívají se zastřížením do oblouku. Tím se u základny poměrně široké ušní boltce výrazně zkracují, takže jsou potom vztyčené. Plemeno tak získává velmi zvláštní vzhled, na první pohled poněkud připomíná volně žijící africkou psovitou šelmu psa hyenového (*Lycaon pictus*), anebo spíš (protože ušní boltce jsou většinou relativně malé) hyenu skvrnitou (*Crocuta crocuta*), a působí dojmem vysloveně výstražným, odstrašujícím až nebezpečným.

Krácení ušních boltců a ocasů nebylo podmíněno praktickým uplatněním plemene u stád pasoucího se dobytka. Na hornatém ostrově sopečného původu nikdy žádní velcí predátoři, kteří by ohrožovali dobytek na pastvě a s nimiž by se psi museli utkávat, nežili. Proto předkové dnešní azorské dogy nepracovali nikdy jako pastevečtí psi, ale jako psi skotáčtí a honáčtí, a také jako hlídači a obranářští. Jejich úkolem bylo svěření skotu, kromě usměrňování na pastvě a při hnaní, pozorně strážit před lidskými škůdci, zloději dobytka, piráty aj. Přes poměrně odlehlou polohu Azorských ostrovů bylo totiž jejich obyvatelstvo se svými stády vystaveno takřka stále útokům námořních lupičů, a proto psi museli být dokonale a nesmírně tvrdí hlídači a obranářští. Pravá příčina krácení ušních boltců a ocasů s touto prací ale nesouvisela, byla jiná. V době, kdy Portugalci osídlili Azorské ostrovy, byly v některých oblastech Evropy nesmírně oblíbenou zábavou zápasy psů mezi sebou i s jinými zvířaty, většinou tury. A zápasnickým či bojovým psům se ušní boltce běžně kupírovaly,

stejně jako ocas, aby je protivník nemohl chytit za citlivou část těla. Proto také je stavba těla azorské dogy poněkud lehčí a připomíná německého boxera - psi užívaní k zápasům museli být nejen silní, ale také, a možná především, dostatečně hbití, rychlí a pohybliví. (Anglický bulteriér vznikl z těchto důvodů - jako kombinace síly buldoka a rychlosti teriéra.)

V nové době, kdy již na ostrovech nenacházela žádné praktické uplatnění, protože pirátů ubylo, zápasy zvířat byly zakázány, chov skotu přestal být hlavním zdrojem obživy a stád již nebylo tolik, azorská doga téměř vyhynula. Ujali se jí však kynologové nejen v Portugalsku, ale i v Belgii, a zasloužili se o její záchranu.

Azorská doga je vzácná i na výstavách, běžnější je jen ve vlasti a v Portugalsku

Přesto je to stále velmi vzácné plemeno, s nímž se lze setkat poněkud častěji pouze v jeho vlasti a v Portugalsku. V roce 1995 bylo uznáno prozatímně Mezinárodní kynologickou federací (FCI) a zařazeno do skupiny 1 (ovčáčtí a honáčtí psi s výjimkou švýcarských salašnických psů), sekce 2 (psi honáčtí). Náleží mu standard číslo 340.

POVAHA

Jde o nesmírně sebevědomého a samostatného, pozorného a ostrého hlídače, kterého formovalo dlouhodobě převažující praktické uplatnění skotáckého a honáckého psa. Je to i dnes vyslovený specialista na pasení a hnaní stád skotu, strážící a neobyčejně tvrdě bránící dobytek před potenciálními lidskými škůdci. Při usměrňování skotu na pastvě a při hnaní si vynucuje poslušnost jednotlivých kusů typickým kousáním do koncových částí končetin a do břicha, aniž by je vážněji zranil. Nikdy nekouše krávy do vemene. K cizím osobám je krajně nedůvěřivý až agresivní, k vlastním lidem mírný a poslušný. Je velice inteligentní a snadno a rychle se učí. Vyžaduje od útlého mládí naprosto důsledné vedení a ranou socializaci, pak je z něho velmi přizpůsobivý, oddaný a učenlivý společ-

Stavba těla azorské dogy svědčí o příslušnosti i k dogovitým psům

Nově uznaná plemena (1) – Cao de Fila de Sao Miguel

Je to silný, nikoli však lymfatický pes

ník člověka. Patří jen do rukou velmi zkušených, předvídavých a velice opatrných majitelů, kteří mají vždy dostatek trpělivosti a ani na chvíli nezapomenou na jeho hluboce zakořeněnou nedůvěru vůči všem neznámým a podezřelým osobám.

POPIS

Je to silný, svalnatý, nikoli však lymfatický pes obdélníkového tělesného rámce, vhodný svým povahovým založením a pracovním uplatněním především na venkov. Kohoutková výška se pohybuje v rozmezí 50 až 60 cm u psů a 48 až 58 cm u fen. Tělesná hmotnost činí u psů 25 až 35 kg, u fen 20 až 30 kg. Hlava má být mohutná, kvadratická. Mozkovna je široká, svrchu lehce klenutá, týlní hrbol má být pouze slabě patrný. Při pohledu ze strany musí být linie svrchní části mozkovny v prodloužení rovnoběžná s linií nosního hřbetu. Linie nesmějí být ani sbíhavé, ani rozbíhavé, jejich konvergence se hodnotí jako vada, divergence jako diskvalifikující vada. Čelní sklon (stop) je výrazný. Nos má být velký, černě zbarvený. Nosní hřbet je při pohledu zepředu přímý, při pohledu ze strany lehce vyklenutý. Celá čenichová partie obličejové části hlavy má být poněkud kratší než

délka mozkovny. Pysky jsou sytě pigmentované, horní je převislý tak, že při zavřených ústech překrývá dolní s výjimkou ústních koutků, kde je dolní volný, ale nepřevyšlý pysk patrný. Čelisti jsou velmi pevné, dobře vyvinuté a musejí do sebe přesně zapadat. Chrup se požaduje úplný, skus nůžkový nebo kleštový. Oči mají být oválného tvaru, poněkud zapadlé, ale výrazné, středně velké, vodorovné (spojnice vnitřních a vnějších očních koutků jsou horizontální), s duhovkou sytě kaštanově hnědé barvy. Ušní boltce jsou středně vysoko nasazené. Nejsou-li kupírované, mají být středně velké, trojúhelníkovitého tvaru a zavěšené tak, že poněkud odstávají od lící. Kupírují-li se, zastříhávají se do oblouku.

Krk má být rovný, silný, středně dlouhý, bez laloku. Je pevným osvalením spojen s trupem. Trup je svalnatý, poměrně mohutný. Hrudník se požaduje široký a prostorný, hřbet rovný. Bedra mají být středně dlouhá, svalnatá. Spodní linie těla při pohledu z boku stoupá, břicho je přiměřeně vtažené, slabiny jsou odpovídajícím způsobem vykasané. Zád má být středně dlouhá, ocas vysoko nasazený, silný, střední délky, lehce zakřivený. Obvykle se krátí (v zemích, kde to není zákonem na ochranu zvířat zakázáno) u druhého nebo třetího ocasního obratle. Hrudní končetiny musejí být pevné a rovné, jejich postoj je široký. Úhel v ramenním kloubu, který svírá osa lopatky s ramenní (pažní) kostí, je při pohledu ze strany tupý. Ramenní kosti jsou středně dlouhé, dobře osvalené, plece pevné. Předloktí mají být silná, svalnatá. Zápěstí nesmějí být slabá, zápěstí jsou silná, středně dlouhá.

Má v sobě hluboce zakořeněnou nedůvěru vůči cizím lidem

„Je typickým příkladem plemene vzniklého reprodukční izolací.“

Čenichová partie má být o něco kratší než délka mozkovny

Tlapky hrudních končetin mají mít oválný tvar, pevné prsty a drápy. Pánevní končetiny jsou silné a jejich postoj je středně široký. Stehna mají být dlouhá, svalnatá, stehenní kost svírá při pohledu z boku s osou pánve tupý úhel. Bérce jsou středně dlouhé a náležitě osvalené. Nárty musejí být při pohledu ze strany přiměřeně zešíkmené, středně dlouhé. Tlapky pánevních končetin jsou oválné, s pevnými prsty, které nemají být příliš klenuté. Drápy se požadují silné.

Kůže musí být tlustá, pigmentovaná, srst krátká, hladce přiléhá, hustá. Pesíky jsou na pohmat tvrdé. Na ocasu, na zadní straně stehna a v okolí řitního otvoru je srst poněkud delší. Zbarvení musí být vždy žíhané. Na žlutohnědém, žlutém nebo šedém podkladu, který může být světlejšího nebo tmavšího odstínu, tvoří více méně nepravidelné tmavé pruhy mramorování. Na čele, na bradě a zepředu na hrudi, jakož i na koncích prstů mohou být neveliké bílé znaky.

Za vadu je považován, kromě konvergence pomyslného prodloužení horní linie mozkovny a linie nosního hřbetu při pohledu z boku, lehký podkus nebo předkus dolní čelisti. K vylučujícím vadám patří, kromě divergence pomyslného prodloužení horní linie mozkovny a linie nosního hřbetu při pohledu z boku, též agresivita a nadměrná bázlivost a těžký podkus nebo předkus dolní čelisti.

Ivan Stuchlý